

that the formation of the aristocracy of the Southern Ukraine was attended by the representatives of various ethnic groups that indicates to its polytechnic composition.

Keywords: the nobility, honorable citizens, legislation, Southern Ukraine.

УДК 327.8(477+478.9)

І. А. Гладченко

ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ ТА МОЛДОВИ ЩОДО ВИРІШЕННЯ ПРИДНІСТРОВСЬКОГО КОНФЛІКТУ (1992-2015 РР.)

Реферат. Придністров'я вже 25 років є однією з конфліктних зон на теренах СНД. Внаслідок протяжності східного кордону невизнаної Придністровської Молдавської Республіки фактично по українсько-молдовському кордоні, тема врегулювання придністровського конфлікту була і залишається актуальною як для Молдови, так і для України.

У зв'язку з активним інтеграційним процесом Молдови та України у ЄС та НАТО існує реальна загроза «розмороження» придністровського конфлікту з ініціативи РФ та перетворення його на дестабілізуючий фактор у регіоні.

У статті розглянуто основні напрями українсько-молдовського співробітництва у вирішенні придністровського конфлікту, вказано на необхідність його вирішення та зацікавленість у цьому України на тлі євроінтеграції. Окреслено суть основних двосторонніх та міжнародних договорів з врегулювання конфлікту.

Ключові слова: локальний конфлікт, СНД, Придністров'я, сепаратизм, ПМР, «5+2», українсько-молдовський кордон, ГУАМ, євроінтеграція.

Придністровська Молдавська Республіка (ПМР) – де-юре є частиною Республіки Молдова, але де-факто вже більше двадцяти років є зоною конфлікту інтересів Європи та Росії у Східній Європі. Сценарій розвитку придністровського конфлікту та хід війни на сході України мають багато спільних рис. Україна, яка з самого початку заявила про свою готовність допомогти у вирішенні придністровського конфлікту, має зробити певні висновки та екстраполювати їх на вирішення конфлікту на сході держави. Молдова, у свою чергу, має не допустити «кримського сценарію» у Придністров'ї, про що застерігають міжнародні експерти [8]. Саме тому вивчення та аналіз розвитку придністровського конфлікту є актуальним не лише у науково-теоретичному, а й практичному плані.

Території Придністров'я та України пов'язують дві міжнародні залізничні магістралі, три магістральних автодороги міжнародного значення (Одеса-Брест, Кишинів-Волгоград, Тирасполь-Вінниця) [2, с. 253]. Крім того, східний кордон невизнаної держави співпадає зі східним кордоном Молдови з Україною, а це означає, що втрата контролю за ним може бути згубним для соціально-політичного, економічного життя обох держав та їх репутації на міжнародній арені.

Як і інші подібні локальні конфлікти на теренах СНД, придністровське протистояння перебуває у замороженому стані і є невирішеним. Згідно з визначенням, яке надає Інститут миру США (неурядова незалежна організація), нерозв'язаними є конфлікти, що зберігаються протягом тривалого часу, не вирішені шляхом прямих переговорів чи за посередництва зі сторони [3, с. 321].

Автор статті прагне насамперед визначити основні напрями українсько-молдовського співробітництва та основні форми участі України у вирішенні придністровського конфлікту, як передумови формування оптимальних умов для прискореної інтеграції до ЄС.

Виходячи з того, що Україна та Молдова найбільше зацікавленими в ефективній співпраці щодо забезпечення стабільності в регіоні, національної безпеки та інтеграції до ЄС, а проблема Придністров'я є серйозною завадою для Молдови та України на цьому шляху, вітчизняна історична та політична наука мають глибше вивчати цю актуальну проблему і пропонувати конструктивні рекомендації щодо її розв'язання.

Наукових праць, які б досліджували українсько-молдовську співпрацю у вирішенні придністровського конфлікту недостатньо, ще менше серед них таких, які комплексно, на основі міжнародного досвіду й практики пропонують рекомендації щодо вирішення подібних проблем. Переважають фрагментарність і загальний контекст врегулювання придністровської кризи.

В українській та молдовській історіографії більшість питань висвітлювались об'єктивніше, а у російських і придністровських публікаціях матеріали подаються переважно в односторонньому порядку і тенденційно.

Дослідження українських фахівців придністровського конфлікту та внесок України у його вирішення, з-поміж інших авторів, представлені узагальнено-аналітичними матеріалами, зокрема: Г. Перепелиці, спеціаліста у галузі зовнішньої та військової політики, військово-політичних конфліктів; С. Пирожкова, відомого вченого, дипломата і організатора української науки.

Г. Перепелиця оцінює причини і наслідки придністровської кризи не лише з точки зору військового експерта, але й доводить виважену роль України як посередника у її вирішенні. Академік С. Пирожков, очолюючи тривалий час дипломатичну місію України в Республіці Молдова, проаналізував і порівняв конфлікти у Придністров'ї Республіки Молдова та на Донбасі в Україні, виявив між ними подібні та відмінні ознаки. Так, зокрема, він вважає, що Придністров'я є великим геополітичним фактором і тому «не може бути самостійним чинником будь-якої агресії». Оскільки проєкт РФ «Новоросія» не відбувся, то і наміри Придністров'я на самостійність також стали приреченими. У форматі «5+2» Росія та Придністров'я займають спільну активну позицію, а підходи усіх інших учасників цього формату є поміркованими. Відзначаючи дотримання неактивної, досить скромної позиції Кишинєва, С.Пирожков у той же час не вдається до пояснення причин такої поведінки у нинішні часи керівництва Молдови. Мабуть, для РМ ця проблема не є актуальною, зважаючи на перспективи всього регіону у недалекому майбутньому та безнадійність через це гегемоністських намірів РФ.

Серед українських досліджень, присвячених придністровському конфлікту, також слід відзначити статтю В. Пінцака та монографію Т. Орлової «Історія пострадянських країн», де оглядово окреслено історію Молдови та сепаратистського руху у Придністров'ї. Змістовною також є стаття О. Новосолова про становлення українсько-молдовських взаємин 1992-2000 рр. Крім того, суттєво доповнити картину допомагають інформаційні агентства і друковані ЗМІ як України та Молдови, так і західноєвропейські та російські.

Цілком природно, що придністровському конфлікту велику увагу приділяють російські та автори з конфліктної зони – зокрема, історики Тираспольського університету ім. Т.Г. Шевченка.

Серед російських дослідників наявне помітне ранжування за підходами до вивчення проблеми (помірно об'єктивний та заангажовано-ідеологічний), то історики ПМР дотримуються чітких пропагандистських кліше, в цілому поділяючи позицію окремих фахівців РФ. Слід зазначити, що у працях окремих сучасних проросійськи налаштованих істориків-молдаван навіть трапляються цитати вождів світового пролетаріату.

Російська дослідниця О. Цуканова у своїх статтях неодноразово звертала увагу на проблему молдово-придністровського конфлікту, визначила періоди його розвитку та можливу перспективу завершення. Її узагальнення та періодизація складає значний доробок у цій сфері сучасної Росії. Праці Цуканової у цілому поділяють офіційну точку зору Кремля, зокрема наголошується на особливій ролі Росії у врегулюванні конфлікту. Автор підтримує ідею незалежності Придністров'я.

Фрагментарно торкається ролі України у вирішенні придністровського питання російський науковець О. Вергузь, який охарактеризував підключення до врегулювання конфлікту України позитивно.

Точку зору офіційного Кремля повторюють історики Придністров'я. Наприклад, П. Шорніков, викладач Тираспольського університету та переконаний противник румунізації та русофобії, у своїй статті дав коротку історичну довідку про розвиток молдовських земель, вказавши на столітнє бажання етнічних молдаван бути під протекторатом російського царя. Ідеологічно близька до праць П. Шорнікова позиція відомого тираспольського історика

В. Гросула. Його концепція історії Придністров'я ґрунтується на тенденційних висновках російських істориків-великодержавників.

Дослідники-працівники Центру геополітичних досліджень Інституту географії Російської академії наук В. Колосов та Д. Заяц на основі даних соціологічного опитування, що мало місце у Молдові у квітні-травні 2000 р., на основі отриманих намагаються обґрунтувати причини сепаратизму на прагнення до відокремлення Придністров'я від Молдови, як і намагання краю проводити власну незалежну політику. Автори задля вирішення придністровського конфлікту радять Молдові «іти у Європу», але разом з Україною та Росією.

Перспективи швидкого придністровського врегулювання переважно через зацікавленість та пріоритетність інтересів з боку ЄС, НАТО щодо України й Молдови та різкої протидії європейському курсу цих країн з боку РФ може ускладнитися. У зв'язку з інтенсивним розвитком євроінтеграції Молдови та України та особливо враховуючи дії Кремля відносно Молдови та України після підписання ними договорів про Асоціацію з ЄС, існує певна ймовірність того, що РФ спробує вдатися до перетворення конфлікту у Придністров'ї з «замороженого» на «гарячу точку» у центрі Європи.

Президент Молдови на початку грудня 2015 р. вкотре закликав Росію вивести з Придністров'я свої «миротворчі» війська» [13], а влада невизнаної ПМР заявила, що підписані у листопаді 2015 р. договори між Молдовою та Україною про прикордонне співробітництво – це «блокада» і «загроза війни» Придністров'ю.

Україна активно виступає за врегулювання Придністровського конфлікту, адже східний кордон не визнаної ПМР фактично є східним кордоном Молдови з Україною. Цей фактор становить значну загрозу економіці України, її безпеці та міжнародному престижу. Згідно з доповіддю Міжнародної кризової груп, Придністров'я стало основним маршрутом для торгівлі людьми в Росії і арабських країн [2, с. 324]. Придністровські лідери, такі як В. Антюфеев (який, до речі, у 2014 р. став «першим заступником прем'єр-міністра» терористичної «ДНР») розшукувалися Інтерполом за злочини, вчинені у Ризі в 1990-1991 рр. Крім того, Ц. Чобану вважає, що приблизно 40% повій Москви родом з Придністров'я [3, с. 324].

Україна в якості посередника постійно брала участь у переговорному процесі Кишинєва та сепаратного Тирасполя на всіх рівнях та стала учасницею підписання багатьох документів у якості посередника між сторонами придністровського конфлікту. У березні 1992 р. Верховна Рада України виразила серйозну тривогу у зв'язку з крайнім загостренням ситуації у Придністров'ї та підтвердила свою готовність сприяти мирному врегулюванню конфронтації [7]. Теза про беззаперечне визнання Молдови унітарною суверенною державою червоною ниткою проходить через базові двосторонні українсько-молдовські договори. Розглянемо основні кроки по врегулюванню придністровського конфлікту, у якому Україна брала активну участь.

19 січня 1996 р. президент України разом із президентами Росії та Молдови уклали у Москві спільну Заяву про найшвидше врегулювання придністровського конфлікту. Особливу увагу звернули на головне питання – визначення статусу Придністров'я в кордонах Республіки Молдова. Він і став каменем спотикання у вирішенні придністровського конфлікту і донині – Молдова та Україна разом з ЄС бачать «спільну державу Молдова» як унітарну з наданням автономії Придністров'ю, у той час як ПМР за підтримки Росії бажають федеративного устрою Молдови.

6-10 жовтня 1997 р. у резиденції Міністерства закордонних справ РФ відбулась консультативна зустріч представників експертних груп ПМР та Молдови за посередництва представників Росії, України і місії ОБСЄ у Москві. За результатами зустрічі було узгоджено проект проміжної угоди з врегулювання конфлікту, яку планувалось підписати 23 жовтня під час саміту СНД у Кишинєві. Однак придністровська сторона в останній момент відмовилась від раніше досягнутих домовленостей та дезавуувала підписи своїх представників [16, с. 296].

Процес переговорів було продовжено у ході Одеської чотиристоронньої зустрічі (Молдова, Придністров'я, Україна, Росія) з придністровського регулювання, що мала місце 19-20 травня 1998 р. На зустрічі було підписано «Угоду про міри довіри та розвитку контактів між Республікою Молдова та Придністров'ям». Серед пунктів угоди: скорочення миротворчих сил з 2 000 до 500 чол. з кожного боку; розміщення у зоні конфлікту військових спостерігачів з України. В угоді також містився заклик до відновлення двох мостів, що проходили по Дністру,

створення робочої групи по боротьбі з нелегальною торгівлею зброєю і наркотиками, а також до розробки програм з інвестицій, індустріальної та екологічної політики.

Велике значення для врегулювання конфлікту мала зустріч 16 липня 1999 р. у Києві глав України Л. Кучми, Молдови П. Лучинського та самопроголошеного керівника Придністров'я І. Смірнова, а також Голови Уряду РФ С. Степашина та представника голови ОБСЄ К. Ейде. У результаті було підписано Спільну заяву з питань нормалізації відносин між Республікою Молдова та Придністров'ям. Там же було досягнуто домовленості про створення п'яти «спільних просторів»: спільні кордони, спільні економічний, правовий, оборонний та соціальний простори. Спірним стало питання озброєння: Молдова виступала за спільність збройних сил, тоді як Придністров'я відстоювало право на окремі військові формування [14].

Роль Україні і надалі була доволі активною. Так, у березні 2000 р. у Києві з ініціативи Міністерства закордонних справ України і за сприяння ОБСЄ відбувся міжнародний круглий стіл з проблеми врегулювання взаємовідносин Молдови та Придністров'я, у роботі якої взяли участь керівники експертних груп, посередники з Росії, України та Місії ОБСЄ у Молдові [2, с. 206]. Через рік, 12 липня 2001 р. знову у Києві у спільній заяві міністрів закордонних справ Росії, України та Молдови українська сторона підтвердила свій намір стати гарантом підсумків всеохоплюючого врегулювання конфлікту.

Слід зазначити, що Росія намагалася не втрачати контроль над ситуацією у Придністров'ї, тому також вносила свої пропозиції. Так, у 2003 р. Росія запропонувала Молдові та Придністров'ю план, розроблений з ініціативи заступника голови уряду РФ Д. Козака. План передбачав відтворення єдиної молдовської держави з правом вето для Придністров'я на прийняття рішень парламенту об'єднаної держави. Крім того, російській мові, згідно з планом, надавався статус другої державної для усієї Молдови. Росія також планувала зберегти свою військову присутність ще на кілька десятків років [16, с. 296]. Звичайно, молдовський уряд, яких офіційно взяв курс на зближення з ЄС та НАТО, не міг погодитись на такі умови, адже перебування 14-ї російської армії ставило б під загрозу плани євроінтеграції.

У 2005 р., після провалу російського «плану Козака» Президент України В. Ющенко на саміті ГУАМ (регіонального об'єднання Грузії, України, Азербайджану та Молдови) 22 квітня запропонував план врегулювання придністровського конфлікту під назвою «7 кроків до демократії». Він містив основні принципи, на яких має засновуватись якісно новий формат відносин між Кишиневом та Тирасполем: демократизація, заміна російських миротворців міжнародними силами, моніторинг підприємств Придністров'я, які можуть виготовляти воєнну продукцію, моніторинг представниками ОБСЄ придністровської частини молдовсько-українського кордону. Статус, який новий план пропонував Придністров'ю – розширена автономія [4, с.140].

Цей план не втілювався у життя через позицію ПМР та Росії, яка розглядала «помаранчеву революцію» (кампанія протестів, мітингів, пікетів, страйків у відповідь на фальсифікацію результатів виборів у листопаді-грудні 2004 р.) в Україні як загрозу власній національній безпеці. Після цього Молдова та Україна за підтримки США, ЄС та ОБСЄ перейшли до односторонніх дій відносно Придністров'я, почавши зі зміни митного режиму та режиму перетину придністровської ділянки українсько-молдовського кордону у березні 2006 р.

Вказана ділянка має велике стратегічне значення для ПМР, яка через територію України проводила свої основні торгівельні операції. Тому, коли 3 березня 2006 р. Україна почала втілювати молдовсько-український договір про фактичне відновлення митної юрисдикції Молдови над придністровською ділянкою кордону, Придністров'я відразу заявило про «блокаду» та «економічну смерть у розстрочку» [4, с. 141]. РФ слідом за ПМР засудила такі дії України та Молдови як такі, що спрямовані на дестабілізацію ситуації [17, с. 248]. Очевидно, що ці заяви не відповідали дійсності. Єдине, що блокував вищевказаний договір – це можливості работоргівлі та контрабанди зброї, тютюнових виробів, ліків та ін. через Придністров'я [3, с. 325].

Після того, як 17 лютого 2008 р. Косово оголосило свою незалежність і почався процес його міжнародного визнання, керівництво Придністровської республіки також звернулося до міжнародної громадськості з проханням визнання. У відповідь на це 10 березня 2008 р. президент Молдови заявив, що придністровський конфлікт буде до 2009 р. врегульований шляхом надання невизнаній республіці статусу автономії з широкими правами [11]. Така відповідь не задовольнила Тирасполь, питання вирішення конфлікту залишилось відкритим.

За підсумками саміту Україна-ЄС, що відбувся 22 листопада 2010 р. у Брюсселі, Україна та ЄС підтвердили загальну зацікавленість у збереженні територіальної цілісності Республіки Молдова та виголосили надію на швидке поновлення офіційних переговорів у форматі «5+2» (сторони конфлікту - Молдова, Придністров'я; посередники - Росія, Україна і певною мірою ОБСЄ; спостерігачі – ЄС та США).

Ряд неформальних консультацій у форматі «5+2», які посприяли зближенню сторін конфлікту, відбувся у Відні, Астані, Києві, Гармиш-Партенкірхені.

ЄС позитивно оцінив діяльність нового президента Придністров'я, обраного у грудні 2011 р. – Є. Шевчука. Новообраний президент почав налагоджувати зв'язки між сторонами конфлікту: відмінив стовідсоткові мита на імпорт товарів з Молдови, відновив вантажне залізничне сполучення (пасажирське сполучення було відновлено ще у 2009 р., коли через територію Придністров'я почав ходити потяг «Одеса-Кишинів») [6].

У 2012 р. Молдова та Україна підписали угоду про спільне регулювання кордону терміном на 3 роки з автоматичним продовженням. В угоді зазначено, що спільне патрулювання покликане протидіяти нелегальній міграції та пов'язаній з ним злочинності, та спостереження за тими ділянками кордону, що «можуть бути використані для його незаконного перетинання» [15].

4 листопада 2015 р. між Молдовою та Україною було підписано дві угоди з транскордонного співробітництва для спрощення і прискорення переміщення через спільний кордон. Згідно з першою угодою, у прикордонному пункті пропуску «Первомайськ-Кучурган» встановлюється спільний контроль, що допоможе забезпечити імпорт, експорт і транзит підакцизних товарів та товарів, не оподатковуваних акцизним збором, через Придністров'я. Підписання документу має на меті скорочення часу та витрат підприємців, усунувши необхідність перенаправляти вантажі, включаючи алкоголь і тютюнові вироби, в об'їзд даної ділянки кордону, а також дозволить уникнути подвійного митного оформлення в Кишиневі і Тирасполі. У довгостроковій перспективі угода також сприятиме відновленню міжнародних транспортних коридорів через Придністров'я.

Друга угода стосується автоматизованого обміну даними з перетинання молдавсько-українського кордону. Вона дозволить зняти з іноземних громадян, що в'їжджають у Придністров'я, зобов'язання реєструвати своє перебування в міграційних органах Молдови, тобто їм не потрібно буде переміщатися на адміністративну лінію розмежування на заході Придністров'я [9].

Вторгнення російських військ на територію України поставило під загрозу цілісність української держави, яка виявилась «затиснутою» між двох конфліктів – придністровським на заході та «ЛНР»/«ДНР» на сході. В обох конфліктних зонах знаходились (і продовжують знаходитись дотепер) російські війська. Тому у травні 2015 р. президент України П. Порошенко денонсував угоду між урядом України та урядом РФ про транзит через територію України російських військових формувань, що стало ще одним кроком до порозуміння з Молдовою [5].

24 листопада 2015 р. у Брюсселі Україна та Молдова підписали угоду про посилення прикордонної співпраці. Угода забезпечить, зокрема, застосування відповідних до стандартів ЄС підходів у прикордонних, митних та податкових питаннях, а також консультативну допомогу експертів. Враховуючи, що українсько-молдовський кордон співпадає з кордоном України і невизнаної ПМР, підписання вищевказаних договорів – серйозний крок для вирішення придністровського конфлікту, адже вони перешкоджають існуючому статусу «сірої зони» лівого берега Дністра, якою є Придністров'я.

Придністров'я на собі відчуло кризу в Україні, пов'язану з війною на сході держави: за підрахунками російських дослідників, станом на 2015 р. ряд придністровських підприємств на 40% втратили свій ринок збуту в Україні. Крім того, у 2014-2015 рр. у зв'язку з небезпекою транзиту багато придністровських компаній відмовились від транспортування своїх вантажів через територію України. Україна ж боялась відкриття другого фронту на кордоні з Молдовою, а де-факто – з підконтрольним Росії Придністров'ям, тому військові позиції України було зміцнено по усьому кордоні з Молдовою. Тирасполь розцінив це як загрозу нападу України на ПМР [18].

Отже, з 1992 р. Україна приймає активу участь у вирішенні придністровського конфлікту, відстоює територіальну цілісність і суверенітет РМ. Зважаючи на прямий кордон з сепаратною молдовською територією, українська влада на всіх рівнях сприяла розв'язанню проблем, що

виникли після утворення придністровської «сірої зони». У рамках співробітництва між Україною та Молдовою традиційно підтримується конструктивний діалог на найвищому рівні: між президентами Молдови та України, прем'єр-міністрами, міністрами, міністрами закордонних справ.

Щодо придністровського конфлікту, то Україна була і залишається зацікавленою у якнайшвидшому його вирішенні, збереженні цілісності Республіки Молдова. Починаючи з середини 2000-х рр. посилилась поляризація позицій сторін врегулювання цього конфлікту: якщо ЄС, США, НАТО, ОБСЄ, Молдова та Україна зацікавлені у євроінтеграції Придністров'я у рамках єдиної Молдови, то Російська Федерація, підтримуючи ПМР і утримуючи конфлікт у замороженому стані, намагається у такий спосіб унеможливити, чи хоча б загальмувати поступ Республіки Молдова на європейському напрямі.

Українською стороною має обов'язково враховуватися практика Росії використання окупованих нею територій для впливу на політику суверенних держав, особливо такі погрози Москви на адресу Кишинєва, що якщо РМ буде вступати до НАТО, то це автоматично призведе до визнання незалежності Придністров'я з боку РФ. (Джерело: Пирожков С.І. с. 670.)

Україна має активно співпрацювати з робочими групами з вирішення конфлікту як у форматі «5+2», так і у рамках двосторонніх договорів з Молдовою на незмінних принципах: добросусідські відносини між Україною та Молдовою, територіальна цілісність України та Республіки Молдови, пріоритет європейського курсу.

Список використаної літератури

1. Вергузь А. С. Миротворческая операция в Приднестровье – решающий фактор поддержания мира и стабильности в регионе / А.С. Вергузь // Армия и общество. – М., - 2012. - №1. – С. 25-30.
2. Гросул В.Я. История Приднестровской Молдавской Республики. Т.2./ В.Я. Гросул. – Тирасполь: Риопгу, Приднестровский Государственный Университет им. Т. Г. Шевченко, 2001. – 448 с.
3. Diaconu V. Transtrisrian Conflict: Frozen, yet solvable / V. Diaconu // Central Asia and the Caucasus. - Lulee, -2008, - № 3-4 (51-52). – P. 320-328
4. Девятков А. Перспективы урегулирования приднестровского конфликта / А. Девятков // Вестник Евразии. – М., - 2006, - №2, - С. 134-152
5. Закон України Про денонсацію Угоди між Урядом України та Урядом Російської Федерації про транзит через територію України військових формувань Російської Федерації, які тимчасово знаходяться на території Республіки Молдова [Електронний ресурс] // Верховна Рада України офіційний веб-портал. - Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/463-19>
6. Залізниця запустила міжнародний потяг Одеса-Кишинів [Електронний ресурс] // УНІАН. - 29.05.2013. - Режим доступу: <http://goo.gl/CjeSA5>
7. Заява Верховної Ради України з приводу подій у Республіці Молдова [Електронний ресурс] // Верховна Рада України офіційний веб-портал. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2181-12>
8. Кропман В. Генсек Совета Европы: Молдавия может стать новой горячей точкою [Електронний ресурс] / В. Кропман // Deutsche Welle. -11.08.2015. - Режим доступу: <http://goo.gl/DsmeR2>
9. Молдова, Украина и ЕС упрощают пересечение молдавско-украинской границы [Електронний ресурс] // Еврорегион "Днестр". - Режим доступу: <http://dniester.eu/news/1376>
10. Новосьолов О. Становлення українсько-молдавських взаємин 1992-2000 рр. / О. Новосьолов // Русин – Кишинев, - 2010. - № 2 (20) - С. 117-122
11. Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав [Електронний ресурс] / Т. В. Орлова // Westudents/ - Режим доступу: <http://goo.gl/vXiSMV>
12. Пирожков С.І. Придністровський конфлікт та війна на Донбасі// Пирожков С.І./ Україна дипломатична. Науковий щорічник. – К. – 2015. – Випуск 16. – С.661-671.
13. Сотников И. Президент Молдавии потребовал вывести войска РФ из Приднестровья [Електронний ресурс] /И. Сотников // Deutsche Welle. -13.12.2015. Режим доступу: <http://goo.gl/awrrM2>

14. Спільна заява учасників Київської зустрічі з питань нормалізації відносин між Республікою Молдова та Придністров'ям [Електронний ресурс] // Верховна Рада України офіційний веб-портал. - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_174

15. Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Молдова про спільне патрулювання українсько-молдовського державного кордону [Електронний ресурс] / Верховна Рада України офіційний веб-портал. - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/498_153

16. Цуканова О. Роль Росії в процесі урегулювання молдово-придністровського конфлікту/О.Цуканова // Пробелы в российском законодательстве, - М.: «Юр-ВАК», 2010, -№4, - С. 294-297

17. Цуканова О. Этапы молдово-придністровського конфлікту / О. Цуканова // Пробелы в российском законодательстве, - М.: «Юр-ВАК», 2011. -№2, - С. 246-249

18. Шевчук: Україна сконцентрувала на границі з Придністров'єм войска: [Електронний ресурс] // Ріановости. - 24.07.2015. - Режим доступу: <http://ria.ru/world/20150724/1145840553.html>

Аннотація

Гладченко І. А. Сотрудничество Украины и Молдовы по решению придністровського конфлікту (1992-2015 гг.).

Придністров'є уже 25 лет является одной из конфликтных зон на территории СНГ. Вследствии протяженности восточной границы непризнанной ПМР фактически по украинско-молдавской границе, тема урегулювання придністровського конфлікту была и остается актуальной как для Молдовы, так и для Украины.

В статье рассмотрены основные направления украинского-молдавского сотрудничества по решению придністровського конфлікту, указано на необходимость его решения и заинтересованность в этом Украины на фоне евроинтеграции. Определена суть основных двусторонних и международных договоров по урегулюванію конфлікту.

Ключевые слова: локальный конфликт, СНГ, Придністров'є, сепаратизм, ПМР, «5 + 2», украинско-молдавская граница, ГУАМ, евроинтеграция.

Summary

Gladchenko I. A. Cooperation between Moldova and Ukraine for resolving the Transnistrian conflict (1992-2015).

Transnistria is one of the conflict zones in the Postsoviet region for 25 years. Because of the eastern border length, which is unrecognized by Transnistrian state, especially on Ukrainian-Moldovan border, the theme of the Transnistrian conflict settlement was and still is important for Moldova, and Ukraine.

The article describes the basic directions of Ukrainian-Moldovan cooperation in solving the Transnistrian conflict, including the need to resolve it and the interest in the European integration of Ukraine. The article should explain the essence of the main bilateral and international agreements to resolve the conflict.

Keywords: local conflict, CIS, Transnistria, separatism, PMR, "5 + 2" format, Ukrainian-Moldovan border, GUAM, European integration.

УДК 930.2: [001.891 : 003.345] "20"

А. О. Курзенкова

ПОНЯТТЯ «РУНІЧНИЙ КАМІНЬ» У СУЧАСНИХ РУНОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Реферат. Одним з актуальних напрямків сучасних наукових розвідок північноєвропейських рунологів, істориків і лінгвістів є інтерпретація понятійно-категоріального апарату рунологічного дослідження. Широкий унікальний інформативний потенціал скандинавських рунічних написів на каменях к. X-XI ст. актуалізував дослідницький інтерес до дефініції самого терміну «рунічний камінь», який отримав неоднозначну оцінку у